

Ι. ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Γ' || ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ τῇ 3 Αὐγούστου 1913 || ΔΡΙΘ. 122

«Τί δεῖλοί ἐστε, ἀληθῆςτοι;»

(Ματθ. Η', 25)

ΡΗΜΑΤΑ ΖΩΗΣ

« Τί δειλοί εστε ; ... »

« Καί προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤγειραν αὐτόν, λέγοντες, Κύριε, ὥσον ἡμᾶς ἀπολλύμεθα· καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί δειλοί εἴσθε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγεροθεῖς ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θάλασσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν, λέγοντες, Ποταπὸς ἔστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ; »

(Ματθ. Η' 25-27).

Οἱ λόγοι τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελίου χύνουσι βάλσαμον παρηγορίας εἰς ὅλους ἐκείνους οἵτινες ὅπως ἄλλοτε οἱ μαθηταὶ ἐκινδύνευον ἐν τῇ τρικυμῇ τῆς θαλάσσης, κινδυνεύουσι καὶ οὔτοι ἐκ τῶν διωγμῶν καὶ τῶν προσβολῶν καὶ τῶν ἀδικιῶν αἰτινες διαπράττονται κατ' αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἐτέρας θαλάσσης, ἣτις ὀνομάζεται κοινωνία καὶ ἥτις κινουμένη ὑπὸ τοῦ σκληροῦ καὶ ἀδίκου ἐγωισμοῦ καὶ τοῦ κτηνώδους συμφέροντος βυθίζει αὐτοὺς εἰς πέλαγος συμφορῶν καὶ ἀγρυπνῶν.

Διὰ τὰ μᾶς ἀπαλλᾶξῃ ὁ Κύριος ἀπὸ τῆς ἀμηχανίας καὶ τῆς δυστυχίας εἰς τὰς ὁποίας μᾶς βυθίζει ἡ ἀδικία τοῦ κόσμου, ἐν ἀπλουστάτῳ μόνον πράγμα ζητεῖ παρ' ἡμῶν, νὰ ἀναγνωρίσωμεν δηλονότι ὅτι ἄνευ αὐτοῦ εἴμεθα κατεστραμμένοι, καὶ νὰ προστρέξωμεν πρὸς αὐτόν φωνάζοντες : Κύριε, σῶσον ἡμᾶς !

Εἶναι ἀληθές ὅτι φαίνεται ζητῶν ὁ Κύριος παρ' ἡμῶν καὶ τι περισ-

σότερον. Εἰς τοὺς μαθητὰς του οἵτινες προσέδραμον πρὸς αὐτόν καὶ τὸν ἀφύπνισαν ζητοῦντες τὴν βοήθειαν Του, λέγει : « Τί δειλοί εἴσθε, ὀλιγόπιστοι ; » τοῦτο δὲ ἐπιξηγούμενον ὑποδηλοῖ τὰ ἑξῆς. Ἀναγνωρίζετε μὲν τὴν κρίσιμον θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκεσθε, ἀναγνωρίζετε τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον διατρέχετε, ἐν τούτοις ἡ πίστις σας καὶ ἡ πρὸς Ἐμὲ πεποίθησις καὶ ἐμπιστοσύνη δὲν εἶναι τόσο μεγάλη ὥστε νὰ ἔλθω πρὸς βοήθειάν σας. Οὕτως ἀντιλαμβάνονται πολλοὶ πιστοὶ τὴν μομφήν, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς μαθητὰς του· ἐφαρμόζοντες δὲ τὴν μομφὴν ταύτην εἰς ἑαυτούς, ἐν ταῖς κρίσεσι τὰς ὁποίας ὑφίστανται, οὐδαμῶς λαμβάνονται θεωροῦντες ἑαυτοὺς ἀναξίους τῆς θείας βοηθείας.

Πρὸς τοὺς πιστοὺς τούτους, οἱ ὁποῖοι ἀντιλαμβάνονται οὕτως τὴν ἑαυτῶν πνευματικὴν κατάστασιν, ἐν τῇ δίνῃ τῶν συμφορῶν καὶ τῶν κινδύνων, ἀπελπίζονται καὶ θεωροῦσιν ἐ-

αὐτοὺς ἀπολωλότας, ἀπευθυνόμενος θέλω νὰ τοὺς ἐνθαρρύνω καὶ νὰ εἶπω αὐτοῖς.

Ἐποιαδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ θρησκευτικαὶ ἀμφιβολίαι σας, ὅσονδήποτε καὶ ἂν νομίζετε ὅτι ἀπωλέσατε τὸ πᾶν ἐγκαταλειφθέντες ὑπὸ πάντων εἰς μόνας τὰς ἰδίας ὑμῶν δυνάμεις, ἂν πράγματι εἰλικρινῶς αἰσθάνεσθε τὴν ἑλλειψιν τούτην, ἂν μετανοεῖτε διότι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀμφιβολία καὶ δυσπιστία σας ἔχει τὸ ἀξιόμηπτον καὶ ἀποκρουστικόν, μὴ νομίζετε ὅτι ὁ Θεὸς σὰς ἀπωθεῖ ἔνεκα τῆς ὀλιγοπιστίας σας. Ὁ Χριστὸς, ὅταν ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητὰς του : « Τί δειλοί εἴσθε, ὀλιγόπιστοι », δὲν ἐλάμβανε τὸ ὕψος αὐτοῦ δικαστοῦ καὶ ἐπικριτοῦ ἀποκρούοντος τοὺς εἰς αὐτόν προσδραμόντας, ἀλλὰ τοῦναντίον δεικνύει τὴν στοργὴν φιλοστόργου πατρός, ὅστις, κρατῶν ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸ τέκνον του ἐν τῷ σκότει τῆς ἀμφιβολίας καὶ δειλίας, τῷ λέγει φιλοστόργως διὰ νὰ τὸ ἐνθαρρύνῃ ! Διατί φοβεῖσαι ἀφοῦ ἐγὼ εἶμαι μετὰ σοῦ ; Ὁ Χριστὸς χωρὶς νὰ ἀργοπορήσῃ εἰσακούει τὴν ἀτελεῖ προσευχὴν τῶν μαθητῶν του.

Κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἀπευθύνει αὐτοῖς τὴν φιλόστρογον μομφὴν του, ἐγείρεται καὶ διατάσσει ὡς ἄρχων τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν θάλασσαν. Εὐθύς δ' ἐπιγίνεται μεγάλη γαλήνη.

Ὅπως ἐντὸς τοῦ πλοίου πρόθυμος καὶ ἄνευ χρονοτριβῆς ἐγειρόμενος ἐνθαρρύνει καὶ σώζει τοὺς μα-

θητὰς του, οὕτω πάντοτε θὰ ἐγείρεται ἐν μέσῳ ἡμῶν κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς θλίψεως, τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἡμῶν διὰ νὰ μᾶς ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ μᾶς βοηθῇ, ὅταν ἐπικαλώμεθα αὐτόν μετὰ πίστεως, ἔστω καὶ ἂν ἀκόμη ἡ πίστις ἡμῶν εἶναι ἀτελής καὶ τεταραγμένη.

Ἐὰν ἔχωμεν πρὸς τούτους ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν ἀπελευθερωτικὴν δυνάμιν του !

Οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν καὶ ἐξεπλάγησαν εὐρεθέντες πρὸ τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ τῆς ἀδυναμίας ἐκείνου ὅστις συντετριμμένος ἐκ τοῦ κόπου, ἐκοιμᾶτο ἐν τῇ λέμβῳ τῶν κινδυνεύων, καὶ τῆς ὑψίστης αὐθεντίας μετ' ἧς ἐγειρόμενος ἀφνης ἅμα τῇ προσκλήσει τῶν ἐπέβαλε σιγὴν εἰς τὴν τρικυμίαν. « Ποταπὸς ἔστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ ; » Ἡ φαινομενικὴ ἀδυναμία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καθίστα ἐν τῇ συνειδήσει αὐτῶν μᾶλλον ἐκθαμβωτικὴν τὴν δυνάμιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Καίτοι δ' εὐρέθησαν πρὸ τῆς ἐκπληκτικῆς ταύτης δυνάμεως, ἐν τούτοις ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀνεγνώρισαν τὸν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, ὅστις μόλις εἰσῆρχετο εἰς τὸ δημόσιον στάδιον τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ. Πόσον περισσότερο πρέπει νὰ θαυμάζωμεν ἡμεῖς οἵτινες ἀναδιφώντας τὴν ἱστορίαν τῶν παρελθόντων αἰώνων, ἀτενίζοντες πρὸς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου, θεωροῦμεν τὸν Χριστὸν ἀλληλοδιαδόχως ἐν ὅλῃ τῇ ἂν

θρωπίνη ἀδυναμία του καὶ ἐν ὅλῃ τῇ θεϊκῇ του δυνάμει ! Ἄλλοτε μὲν βλέπομεν αὐτὸν κοιμώμενον τὸν ὕπνον τὸν παιδικὸν ἐν φάτνῃ ταπεινῇ ἢ τὸν ὕπνον τοῦ θανάτου ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ἢ σταυρούμενον τὸ δεύτερον καὶ τρόπον τινὰ ἐξευτελιζόμενον ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ τῷ διαρκεῖ, τοῦτέστι τῇ Ἐκκλησίᾳ, διὰ τοῦ διωγμοῦ τῶν ἐχθρῶν τῆς καὶ τῶν ἀπιστιῶν τῶν μαθητῶν του.

Ἄλλοτε ἐγείρεται ἐκ τόσης ἀδυναμίας καὶ καταπτώσεως, ὀρθούμενος ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δυστυχιῶν, ἐν μέσῳ κόσμου ἀμαρτωλοῦ καὶ ἀπολωλὸτος, εἰς τὸν ὁποῖον φέρει τὴν συγχώρησιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ζωὴν !

Τίς εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἀπὸ εἰκόνων ἤδη αἰῶνων, πάντοτε περιφρονούμενος ὑπὸ τοῦ κόσμου, ὁμιλεῖ ὡς Κύριος εἰς τὰς δυνάμεις τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου, ὑποτάσσει τὰς εὐφρεστεράς διανοίας, ἀνυψοῖ τοὺς μικροὺς καὶ πιεζομένους, προσελκύει πρὸς ἑαυτὸν τὰς μᾶλλον ἀπιθάσσους ψυχὰς καὶ τοὺς πλέον ἀπομεμακρυσμένους λαοὺς, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἀνὰ σύμπασαν τὴν ὑφήλιον, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐγκαθιδρύει ἀκατανίκητος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ; Τίς ἄλλος εἶναι οὗτος εἰμὴ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ παντοδύναμος Σωτὴρ, τὸν ὁποῖον πᾶσα λογικὴ ψυχὴ ποθεῖ ζωηρῶς καὶ πρὶν ἔτι τὸν γνωρίσῃ ;

Ἄν ὁ Σωτὴρ οὗτος εἶναι μεθ' ἡμῶν κατὰ τί θέλουσι μᾶς φοβίση αἱ

δοκιμασίαι ἢ οἱ πειρασμοί, ἢ ζωὴ ἢ ὁ θάνατος ;

Πρὸ εἰκοσιν αἰώνων πτωχοὶ λεμβοῦχοι εἰς τινα γωνίαν τῆς παραλίας τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους διατάχθησαν ἐπιτακτικῶς παρά τινος ἀγνώστου νὰ τὸν λάβωσι διὰ τῆς λέμβου τῶν καὶ τὸν διαπεράσωσιν εἰς τὴν ἀντιπέραν παραλίαν. Ἐν τῷ μεταξὺ κατελήφθησαν ὑπὸ σφοδρότατης τρικυμίας καὶ θεωρήσαντες ἑαυτοὺς ἀπολωλότες ἐγκατελείφθησαν εἰς τὴν ἀπειπίαν.

Ὁ ἀγνωστος ὁμως, ἐγερθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς. «Μὴ φοβείσθε, Καίσαρα φέρετε καὶ τὴν ἐκείνου τύχην. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτο πράγματι ὁ ῥωμαῖος στρατηγός, ὁ μέλλων αὐτοκράτωρ, τὸν ὁποῖον μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκεῖνης ἢ εὐτυχία τὸν ἠνόησε.

Ἀναγνώρισαντες αὐτὸν οἱ κωπηλάται ἀνέλαβον τὸ θάρρος των καὶ ἔφεραν εἰς πέρας τὸν διάπλου.

Καὶ ἡμεῖς, ἐν τῷ μακρυνῶ καὶ πληρῶν κινδύνων δρόμῳ τούτῳ τὸν ὁποῖον ἀποκαλοῦμεν ζωὴν, ἂν ἐν τῷ σκάφει ἡμῶν, τοῦτέστι τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ἡμῶν, ἔχωμεν Ἐκεῖνον ἐν τῷ ὁποίῳ ἐνεσάρκώθησαν αἱ συμπάθειαι καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅστις εὐρίσκειται πνευματικῶς τε καὶ σωματικῶς πάντοτε παρὼν ἐν ἡμῖν καὶ ἐν μέσῳ ἡμῶν, πραγματικῶς ζῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἂν ἐνώνομεν πραγματικῶς καὶ εἰδικῶς καὶ στενωῶς τὴν τύχην ἡμῶν πρὸς τὴν ἰδικήν του, διατί θὰ φοβηθῶμεν ; Μετ' αὐτοῦ, τοῦ Χριστοῦ μας, θὰ διέλθωμεν νικηφό

ρως πάσας τὰς βασάνους, μετ' αὐτοῦ θὰ ἀποβιβασθῶμεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν αἰωνίαν παραλίαν.

Δυνατὸν πρὸς καιρὸν οἱ πόθοι ἡμῶν νὰ περισταλῶσι, δυνατὸν τὰ δίκαια ἡμῶν νὰ καταπατηθῶσι, δυνατὸν εἶτε κατ' ἄτομα εἶτε ὡς σύγολον νὰ κινδυνεύσωμεν νὰ καταποντισθῶμεν, δυνατὸν τὰ κύματα τῶν παθῶν τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς νὰ περικλύσωσι πανταχόθεν τὸ σκάφος ἡμῶν καὶ νὰ ἀπειλῶσι τέλειον καταποντισμὸν διὰ τὸν φόβον τοῦ ὁποῖου θέλομεν προβῆ εἰς ἀβυσθίας καὶ ἀπώλειαν κοσμικῶν ἀγαθῶν, καὶ τῶν πολυτιμωτέρων ἀκόμη τὰ ὁποῖα δικαιούται νὰ ἔχη πᾶς ἄνθρωπος καὶ τὰ ὁποῖα ὀφείλουσιν οἱ πάντες νὰ σέβωνται ὡς ἱερὰ καὶ ἀπαρβίαστα, δυνατὸν νὰ παραδοθῶμεν ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν εἰς μυρίους ἐξευτελισμοὺς καὶ θανάτους, δυνατὸν πρὸς καιρὸν νὰ ἀσθενήσῃ ἢ πίστις ἡμῶν καὶ νὰ νομίσωμεν ὅτι θὰ καταποντισθῶμεν διότι πανταχόθεν κλυδωνιζόμεθα ἄνευ ἐλπίδων καταπαύσεως τῆς τρικυμίας. Τὰ ἄγρια κύματα τῆς συμφεροντολόγου ἀνθρωπίνης καρδίας θὰ ἐπιπέσωσι καθ' ἡμῶν ἀκάθεκτα καὶ ἀκόρεστα, ἢ βουλιμία τῶν ἰσχυρῶν θὰ θελήσῃ νὰ καταπῆ καὶ νὰ καταβροχθίσῃ τὰ δικαιώματα ἡμῶν, ἀτομικὰ ἢ ἐθνικὰ, ὁ Κύριος ἡμῶν θὰ φανῆ εἰς τὰ ὄμματα ἡμῶν ὅτι καθεύδει καὶ δὲν φροντίζει περὶ τῆς σωτηρίας τῶν πιστῶν του,

πλὴν οὗτος γινώσκων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ θέλει ἐγερθῆ πρὸς ἐπιτίμησιν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ ἀφοῦ διὰ τῆς ἐπιτίμησεως θέλει ἀποκαταστήσῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τὴν κλονισθεῖσαν πίστιν, θὰ διατάξῃ τὸν ἄνεμον καὶ τὴν τρικυμίαν νὰ καταπαύσωσι τὴν μανίαν καὶ τὴν ἀπειλήν των καὶ νὰ καθησυχάσωσι, καὶ θὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς ἀσφαλῶς εἰς τὸν λιμένα τῆς ἀποκαταστάσεως ἡμῶν καὶ τῆς ἐν εἰρήνῃ εὐτυχίας. Πολλὰ ἢ καὶ τὰ πάντα εἶνε δυνατὸν νὰ ἀπολέσωμεν, ἀλλ' οὐδὲμία ἀπώλεια ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῆς πίστεως ἡμῶν εἰς τὸν Θεὸν τῶν Πατέρων μας.

Διὰ τῆς πίστεως ταύτης θὰ διατάξωμεν τὰ ὄρη τῶν παθῶν καὶ τῶν συμφερόντων νὰ μετακινήθωσι πρὸ τῶν δικαιωμάτων μας, νὰ ὑποχωρήσωσι πρὸ τῆς ἀληθείας, νὰ διαλύσωσι τὰ σκότη τῆς πλάνης των, νὰ ἀναγνωρίσωσι τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῆς φυλῆς καὶ νὰ ἀφήσωσιν αὐτὴν ἐν γαλήνῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐκπολιτιστικὴν καὶ εὐγενῆ σταδιοδρομίαν τῆς.

Ἐνωμένοι μετὰ τοῦ Κυρίου, ἔχομεν τὴν ἀκατάβλητον δύναμιν ἥτις θὰ διατάξῃ τὸν ἄνεμον καὶ τὴν τρικυμίαν νὰ κατασιγάσωσι.

Γ. Κ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

N. K. X. ΚΩΣΤΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ ΑΠΟ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Ἡ Ἐκκλησία Σμύρνης ἢ ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων ὑπὸ πρῶτον ἐπίσκοπον τὸν Ἀρίστονα ἰδρυθεῖσα, ἢ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει τοῦ μαθητοῦ τοῦ Κυρίου, Ἰωάννου ἐν ταῖς ἑπτὰ Ἐκκλησίαις τῆς (ἐπαρχίας) Ἀσίας εὐφύμως ἀριθμωμένη, ἢ κλεισθεῖσα ὕστερον ὑπὸ τοῦ ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου μαθητοῦ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ ἐπισκόπου ταύτης ἤδη ἀπὸ τοῦ 107, τοῦ μαρτυρικῶς τελευτήσαντος ἐν τῷ σταδίῳ τῆς πόλεως τῷ 168 μ. Χ. κατὰ τὴν ἀρχαιότεραν ἐκδοχὴν τῆς παραδόσεως

κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους κριτικούς· περὶ τὸ 155 (πρβλ. Λεοντοπόλεως Σωφρόνιον ἐν τῷ παρόντι Ἱερῷ Πολυκάρπῳ 1911 σελ. 260), ἀνήχθη ἀπὸ ἐπισκοπῆς εἰς Μητροπόλιν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ περὶ τὸ 536 κατὰ τοὺς συμπερασμοὺς τοῦ ἱστορικοῦ καὶ γεωγράφου W. M. Ramsay, ἐν ᾧ ἔτι ἀναφέρεται ἀρχιερεὺς αὐτῆς ὁ Καλλίας καὶ τέλος κατελογίσθη ἐν ταῖς αὐτοκεφάλαις Μητροπόλεσιν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886-911) ἔχουσα ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς ἕξ ἕως ἑπτὰ

ΣΗΜ. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ἱεροῦ Πολυκάρπου μετ' εὐχαριστήσεως ἀρχίζει τὴν ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ φυλλαδίου δημοσίευσιν τῶν Ἱστορικῶν Σημειώσεων τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης· ἔργον ἀφειλομένου εἰς τὴν συνεργασίαν γνωστοῦ λογίου τῆς πόλεως ἡμῶν. Ἰσως τὸ ἔργον τοῦτο παρουσιάσῃ ἑλλείψεις, ἐκρήθη ὅμως ἀναγκαιοτάτη ἢ δημοσίευσίς του ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς ἀφορμὴ διὰ τὴν διευκρινισθῶσι πολλὰ ὀξοτεινὰ μέχρι τοῦδε σημεῖα τῆς ἱστορίας τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης. Οὐ μόνον δὲ ἐκ τοπικοῦ καὶ εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος ἦτο ἀνάγκη μίᾳ τοιαύτῃ δημοσίευσιν, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον πρέπει νὰ δοθῇ μίᾳ τοιαύτῃ ᾧθησις ἵνα περιυλλέγηται τὸ ἕλκρον καὶ εὐρίσκηται πρόχειρον πρὸς χρῆσιν διὰ τὸν μέλλοντα ἱστορικὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Εὐχῆς δ' ἔργον ἤθελεν εἶσθαι ἂν καὶ αἱ ἐπίλοιποι Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου συντέλλεγον καὶ ἰδημοσίευσον τὸ ἕλκρον τοῦτο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας χάριν τοῦ ἀνωτέρω διαγραφέντος σκοποῦ. Παρακαλοῦνται δ' οἱ περὶ ἡμῖν λόγοι οἱ γνωρίζοντες τι πληρέστερον καὶ ἀκριβέστερον νὰ εὐαρεστῶνται ὅπως διασφαληθῶσι τὰ ἐν ταῖς ἱστορικαῖς σημειώσεσι τυχόν ὀξοτεινὰ σημεῖα ἵνα ἀπαρτιθῇ ἔργον κατὰ τὸ δυνατόν τέλειον, τοσοῦτον μᾶλλον καθόσον πολλῶν διαπρεπῶν ἀνδρῶν χρηματοσιάντων ἐνταῦθα ἱεραρχῶν, ἀγνοεῖται ἢ προηγουμένη δοξαίσι καὶ ἢ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑτακονία των.

ἐπισκοπὰς μέχρι τοῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου Α (1282 - 1332). Τὰς εἰδήσεις ταύτας ἀρνούμεθα ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐπιμέτρῳ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Γ. Κωδικοῦ Κουροπαλάτου Περὶ ὀφθαλμίων ἐν Βενετίᾳ 1729 δημοσιευθεισῶν *Notit Graecorum Episcopatum a Leone Sapiente ad Andronicum Palaeologum a Jacobo Coar collect* ἐν σελ. 292 καὶ 340. Ἦσαν δ' αὐτὰ ἡ Φώκαια, ἡ Μαγνησία τοῦ Ἀνηλίου, αἱ Κλαζομεναί, ὁ Ἀρχάγγελος καὶ ἡ Πέτρα μετὰ προσθήκης ἐν τῇ ᾧα τοῦ Σωσάνδρου καὶ τοῦ χωρισμοῦ αὐτόθι τοῦ Ἀνηλίου ἀπὸ τῆς Μαγνησίας. Πρβλ. καὶ τὸν ἄνω Ramsay in *The Historical Geography of Asia Minor*, 1890. σελ. 107. ἕξ. ὅστις παρατιθεῖς δύο πίνακας ἐκ τῶν *Notit. Episcop.* τῆς ἐκδόσεως *Partey-Pinder* παρεμφερῶς τῷ ἄνω καταλόγῳ θεωρεῖ τὸ Σώσανδρον ἢ τὰ Σώσανδρα, γνωστά ἄλλοθεν ὡς ἡ Μονὴ ἔνθα ἐτάφη ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Βατάτσης († 1255), ὡς ταῦτα τῷ Νυμφαίῳ τοῦ Ἀρχαγγέλου ἐπέχοντος τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Τήμμου παρὰ τὴν νῦν Μαινεμένην, τῆς δὲ Πέτρας τὴν τῶν ἐγγύς τῆς Τήμμου Αἰγῶν.

Καὶ αἱ ἐν τῇ Ἰωνίᾳ Ἐρυθραὶ μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ὕστερον ἐνομιζοντο ὑπαγόμεναι ἄλλοτε εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Σμύρνης, ἀδηλον πῶς, ἕξ ἀγνοίας ἢ ἕξ ἄλλου αἰτίου, ἐν ᾧ κατὰ τὴν σελ. 293 τῆς ἄνω ἐκδόσεως τοῦ Κωδικοῦ ἢ ἐπι-

σκοπὴ Ἐρυθρῶν ὑπέκειτο τῷ θρόνῳ Ἐφέσου.

Τοῦτο τουλάχιστον εὐρηται ἀναγεγραμμένον ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς χειροτονίας ἐν Σμύρῃ τοῦ ἐπισκόπου Ἐρυθρῶν Γρηγορίου τῷ 1775 (πρόλ. Κωδ. Μητροπ. Σμύρ. Β. σελ. 19) περὶ οὗ περαιτέρω γενήσεται λόγος.

Ὅπως ποτ' ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, βραχὺ μετὰ τὴν διάταξιν τοῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου ἢ περιοχὴ τῆς μητροπόλεως Σμύρνης ἤρξατο μειωμένη, εἴτε ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν καὶ κατακτήσεων τοῦ Σελτζουκιδῶν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἤδη τῆς ΙΔ ἑκατονταετηρίδος (οἶε ὁ Αἰδὶν στρατηγὸς τοῦ Ὀτμάν κατέλαβε τὴν Λυδίαν τῷ 1313 ἐκδιώξας πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸν ἐπίσκοπον Νυμφαίου Θεόδουλον καταφυγόντα εἰς Κ]πόλιν τῷ 1316 καὶ σκηνώσας πρὸ τῆς Σμύρνης), εἴτε ἐκ τῆς πλεονεξίας τῶν ὁμόρων μητροπολιτῶν, ὥστε κατὰ τὰ τέλη τῆς αὐτῆς ἑκατονταετηρίδος οὐδὲν ὑπολείπετο αὐτῇ εἰμὴ ἡ Φώκαια, ἡ Μαγνησία (ἀποσπασθεῖσα ὅμως μετ' οὐ πολὺν) καὶ ἡ πόλις Σμύρνη καὶ αὐτὴ κατεχομένη ἐν μέρει ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων καὶ Ἰπποτῶν τῆς Ρόδου ἀπὸ τοῦ 1346.

Ἐνεκα τῆς σπάνιως καὶ ἀνεπαρκείας τῶν σωζομένων πηγῶν δὲν δυνάμεθα νὰ μάθωμεν καὶ νὰ ἐξακριβώσωμεν τίνι τρόπῳ αἱ ἐπισκοπαὶ αὐταὶ ἢ ὅπως ἐξηφανίσθησαν ἢ ὑπήχθησαν ὡς ἐνορία ἄλλοτε ὡς καὶ ἐν γένει τὰ τῆς καταστάσεως τῆς ἐκκλησίας Σμύρνης.

Περὶ τῶν ἐπισκόπων Σμύρνης ἀπὸ τοῦ Α' μέχρι τοῦ ΙΘ αἰῶνος εἶχε γράψει τινὰ ἐν τοῖς περιοδικοῖς Ὁμήρῳ ἐν Σμύρῃ ἔτος 5 (1878) σ. 205 ἐξ. καὶ Ἀνατολῇ (αὐτόθι) 1880 ἀπὸ σελ. 110 ἐξ. 149 - 156 καὶ 168-178, ὡς καὶ τοῖς ἀριθμ. 1196-1200, 1202 - 1204 τῆς Ν. Σμύρνης καὶ 2510-2511, 2515-2516 τῆς Ἀμαλθείας τοῦ 1878 ὁ νεαρὸς ἐπὶ Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος ὁ Κεραμεὺς ὁ ἀκάματος καὶ διαπρεπὴς βυζαντιολόγος ὁ ἄρτι τῇ 21 Ὀκτ. 1912 ἀποθανών, ὅστις πολλῶ ὕστερον, τῷ 1904, εἶχεν ἐτοιμὴν πρὸς δημοσιεῖσιν ἐκτενῆ πραγματείαν περὶ τῆς ἐκκλησίας Σμύρνης, καθ' ἣ εἶχεν ἡμῖν ἀνακοινώσει γραπτῶς τότε ἐκ Πετροπόλεως.

Ἡμεῖς οὐχ ἤττον θέλομεν προσπαθήσει ἐνταῦθα ἐκ τῶν ἐνόητων νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῶν ἀσφαῶν μὲν μέχρι τῶν μέσων τῆς 1στ ἐκατονταετηρίδος τυχῶν τοῦ ἀποστολικοῦ τούτου θρόνου, ἔκτοτε δ' εὐκρινεστέρων καθισταμένων ὡς ἐκ τῶν κωδίκων τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης καὶ ἐξ ἄλλων τεκμηρίων.

Οὕτω ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν ἐκδοθέντων ὑπὸ F. Miklosic̃ καὶ J. Müller ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Acta et diplomata Graeca medii aevi ἐν 6 τόμοις ἐν Βιέννῃ 1860-1890 καὶ δὴ ἐκ τῶν ἐγγράφων τῆς ἐν τῇ περιοχῇ Σμύρνης περιωνύμου Μονῆς τῆς Λέμβου (1225-1294 μ. χ.) τῶν ἐν τόμ. Δ. σελ. 1-289 τοῦ ἄνω

συγγράμματος δυνάμεθα νὰ μάθωμεν ἱκανὰ πράγματα, μεμονωμένα ὅμως καὶ ἀνεπαρκῆ λ. χ. ἐκ τῶν γραμμάτων τῆς ἄνω Μονῆς περὶ ἧς καὶ ἐξαίρετον ἰδίαν πραγματείαν συνέταξεν ὁ μακαρίτης Ἀριστ. Μ. Φοντριέρ δημοσιευθεῖσαν μὲν γαλλιστὶ ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Bulletin de corresp. hellénique XVI (1892) σ. 379-410, ἐνθα ὅμως καθ' ἡμᾶς ἱκανὰ περὶ τὸν προσδιορισμὸν τῶν τοποθεσιῶν αὐθαίρετα καὶ ἀβασάνιστα, μεταφρασθεῖσαν δ' ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀναστασίου Ι. Ζάκα ἐν τῇ ἐπιφυλλίδι τῆς ἐφημερίδος «Ἀμαλθείας» μετὰ προσθηκῶν καὶ νεωτέρων πορισμάτων καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει ἐν Ἀθήναις 1901 προκύπτουσιν ὀνομασίαι τόπων, ἐνοριῶν καὶ ναῶν, ἐπισκοπῶν ὡς τοῦ Μονίκου καὶ τῆς Πάτρας, τὰ ὀνόματα τῶν τότε μητροπολιτῶν Σμύρνης οἶον Γεωργίου τοῦ Καλοκτένη (1220-1240), Λεωδώρου τοῦ Καλλίστου (1256, ὅτε τῇ 31 Μαρτίου παρίσταται ὡς συνοδικὸς ἐν Νυμφαίῳ).

Καλοφόρου (1261)

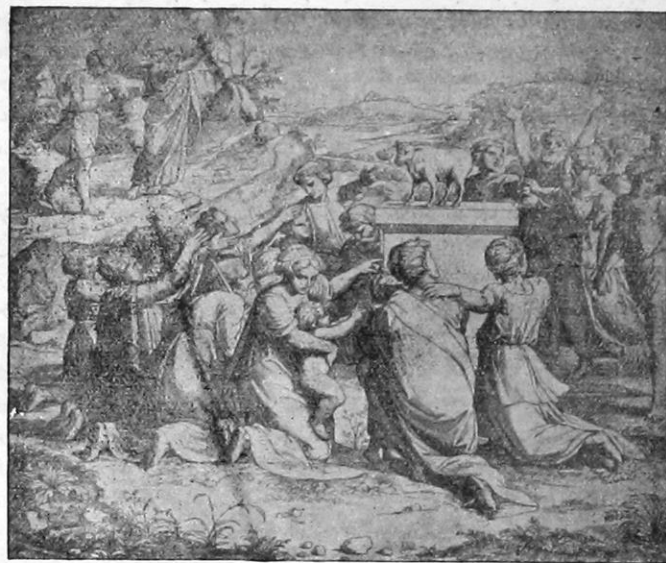
Ἰσαὰκ τοῦ Ξηροποταμίτου

Ἰωάννου τοῦ Φωκᾶ (1271-1283)

Θεοδώρου τοῦ Β'.

ὡς καὶ τὰ τῶν ἡγουμένων τῆς Μονῆς τῶν Λέμβων ἀπὸ τοῦ Γερασίμου μέχρι τοῦ Κυριλλου τῷ 1294, ἐτι δὲ καὶ πολλῶν κοσμικῶν ἀρχόντων.

(Ἀκολουθεῖ)

«Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν
καὶ ἀνέστησαν παίζειν». (Ἐξὸδ. λβ'6)

Μετὰ πολλὰς ὀδοιπορίας ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐδοκίμασαν πλείστας ὄσας πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεις οἱ Ἰσραηλίται, ἀφ' οὗ ἐξῆλθον ἐξ Αἰγύπτου, ἀλλ' ἐξ ὧν δοκιμασιῶν ἀπηλλάσσοντο ἐκαστοτε τῇ ἐπεμβάσει καὶ τῇ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ, ἔφθασαν ἐπὶ τέλους εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ἔστησαν τὰς σκηνάς των. Ἀπὸ τῆς ἐξόδου των ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ σκληρᾶς δουλείας διὰ τῶν διαφορῶν δοκιμασιῶν καὶ τῆς θαυμασίας

ἐπεμβάσεως τοῦ Θεοῦ ἠνδρώθησαν κἄπως, ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἐν Αἰγύπτῳ κατάπτωσιν ὡς πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἦτο καιρὸς πλέον νὰ διδαχθῶσι τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ καθορίσωσι τύπον λατρείας πνευματικωτέρας καὶ εὐγενεστέρας ὅλα ἐμπρέπει τῷ Θεῷ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνῆλθεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Σινᾶ ὅπου ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ νύκτας προσήχετο καὶ ἐπεκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Θεοῦ, λαμβάνων παρ' αὐτοῦ τὰς

δέκα ἐντολάς. Ὁ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους διαμένων λαός, μὴ βλέπων πλέον τὰ ψηλαφητὰ δειγμάτων τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἐλησμόνησε τὰς μέχρι τοῦδε εὐεργεσίας καὶ ἀδημονῶν διὰ τὴν παρατεινομένην ἀπουσίαν τοῦ Μωϋσέως προσῆλθεν εἰς τὸν Ἀαρὼν καὶ ἐξήτησε παρ' αὐτοῦ ἐπιτακτικῶς ἵνα κατασκευάσῃ Θεοὺς διὰ νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτούς, ἀφοῦ ἄγνωστος εἶναι ἡ τύχη τοῦ ἐξαγαγόντος αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου Μωϋσέως.

Ὁ Ἀαρὼν, ἀνθρώπος ἀσθενῆς τὸν χαρακτήρα καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἐξέγερσιν τοῦ λαοῦ, κολακευόμενος δ' ἴσως καὶ διότι ὄλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος πρὸς αὐτὸν ἀπέειδε μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ Μωϋσέως, δὲν προσεπάθησε κἀν ν' ἀντισταθῇ πρὸς τὴν παράλογον αἴτησιν τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἀμέσως διέταξεν αὐτοὺς νὰ φέρωσι τὰ χρυσᾶ ἐνώτια των. Ἐκ τούτων ὁ Ἀαρὼν κατεσκευάσε μόσχον χρυσοῦν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ μόσχου τὸν ὁποῖον ἐλάτρευον οἱ Αἰγύπτιοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Ἰδόντες τοῦτον οἱ Ἰσραηλίται ἀνεμνήσθησαν τῆς παλαιᾶς ἐν Αἰγύπτῳ λατρείας εἰς ἣν περιέπεσαν κατόπιν αἰώνων τινῶν δουλικῶ βίου καὶ ἐλλείψεως ὀδηγιῶν καὶ διαπαιδαγωγήσεως. Ἰδοῦ, εἶπον, οἱ Θεοί σου, Ἰσραήλ, οἵτινες σὲ ἀνεβίβασαν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Ὁ Ἀ-

αρὼν, ἰδὼν τὴν χαρὰν τοῦ λαοῦ ἐκήρυξεν ἀμέσως ἑορτὴν διὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν καθ' ἣν μετὰ τὴν προσφορὰν ὀλοκαυτωμάτων καὶ εἰρηνικῶν προσφορῶν ἐκάθισεν ὁ λαὸς εἰς εὐωχίαν καὶ εἶτα ἐσηκώθησαν νὰ χορεύωσι.

Ὁ Κύριος τότε εἶπεν εἰς τὸν ἀνύποπτον ἐπὶ τοῦ ὄρους διαμένοντα καὶ προσευχόμενον Μωϋσῆν. Κατάβηθ', διότι ὁ λαὸς τὸν ὁποῖον ἐξήγαγες ἐξ Αἰγύπτου διέπραξε μεγάλην ἀμαρτίαν, οὐ μόνον διότι περιέπεσεν εἰς τὴν ἀπελπισίαν κατὰ τὴν βραχυχρόνιον ἀπουσίαν σου, ἀλλὰ καὶ τὸ χειρότερον, διότι ἐλησμόνησε τὴν εὐγνωμοσύνην τὴν ὁποῖαν ἐχρεώσεται διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν του ἐκ τῆς χειρίστης δουλείας καὶ διότι περιέπεσεν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀποπλάνησιν, κατὰπτωσιν καὶ ἀποτύφλωσιν, ἀναθέσας τὰς ἐλπίδας του εἰς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων εἰς μόσχον χωνευτὸν περὶ οὗ ἄγνωμόνως λέγουσιν. «Οὗτοι οἱ Θεοί σου Ἰσραήλ, οἵτινες ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Ἐπειδὴ δ' εἶναι λαὸς σκληροτράχηλος, ἄφες με νὰ ἐξολοθρεύσω αὐτούς καὶ νὰ σὲ καταστήσω ἔθνος μέγα. Ὁ Μωϋσῆς ὅμως ἀκούσας τὴν δικαίαν ἄλλως τε ἀπόφασιν ταύτην τοῦ Θεοῦ ὑπέταξε τὸν ἐγωῦσμόν καὶ τὴν φιλοδοξίαν τὴν ἀτομικὴν εἰς τὴν πρὸς τοὺς ὁμοφύλους καὶ ὁμοεθνεῖς ἀγάπην του παρακαλέσας θερμῶς τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἐξα-

λείψῃ τὸν λαὸν τὸν ὁποῖον ἐξήγαγεν ἐξ Αἰγύπτου κατόπιν τόσων θαυμάτων ἀποκαλυπτικῶν τῆς θείας δυνάμεως.

Δαβὼν δὲ τὴν διαβεβαίωσιν περὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ καὶ παραλαβὼν τὰς δύο θεοχαράτους πλάκας τοῦ Νόμου κατήρχετο ἀπὸ τοῦ ὄρους ἔχων συνοδὸν τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, ὅστις ἀκούσας μακρόθεν θόρυβον τοῦ ἀλαλάζοντος λαοῦ μετ' ἐκπλήξεως εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσέα. Πολεμικὸς θόρυβος ἀκούεται ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ὁ Μωϋσῆς ὅμως προειδοποιηθεὶς ἤδη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ γινώσκων τὰ διατρέχοντα εἶπε. Ἡ φωνὴ αὕτη, δὲν εἶνε φωνὴ ἀλαλαζόντων διὰ νίκην ἢ βιῶντων ἔνεκεν ἤττης, ἀλλ' ἐγὼ ἀκούω φωνὴν ᾄδόντων.

Παρὰ τὴν προειδοποίησιν ὅμως ταύτην, ὅταν ἐπλησίασε καὶ εἶδε τὴν ἀτιμωτικὴν μοσχολατρίαν καὶ τὴν κραιπάλην τοῦ λαοῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργὴν του, ἔρριψε κατὰ γῆς τὰς πλάκας τοῦ Νόμου καὶ συνέτριψεν αὐτὰς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους· εἶτα λαβὼν τὸν Μόσχον ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ καὶ τὸν κατέστρεψε. Εἶτα στραφείς πρὸς τὸν Ἀαρὼν εἶπε: Τί κακὸν ἔκαμεν εἰς σέ ὁ λαὸς οὗτος καὶ ἐπέφερες ἐπ' αὐτοὺς ἀμαρτίαν μεγάλην; Ὁ δ' Ἀαρὼν μὲ τὴν συνήθη ἀσθένειαν τοῦ χαρακτήρός του εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσῆν. Σὺ γνωρίζεις τὴν κα-

κίαν τοῦ λαοῦ τούτου· ἦλθον πρὸς με καὶ ἐπέμενον νὰ κατασκευάσω δι' αὐτοὺς Θεοὺς διότι ἀπηλείσθησαν περὶ τῆς ὑπάρξεώς σου καὶ ἤθελον ἀρχηγὸν νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ. Τοῦτο δὲ καὶ ἐπραξα.

Ὁ Μωϋσῆς τότε σταθεὶς παρὰ τὴν πύλην τοῦ στρατοπέδου ἐφώναξε πρὸς τὸν λαόν: «Ὅστις ἔμεινε πιστὸς εἰς τὸν Θεὸν ἃς ἔλθῃ πρὸς με». Συνήχθησαν δὲ τότε πάντες οἱ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, εἰς τοὺς ὁποίους εἶπε. Δάβετε τὴν μάχαιράν σας καὶ περιέλθετε τὸ στρατόπεδον φονεύοντες ἕκαστος τὸν ἀδελφόν του καὶ τὸν φίλον του καὶ τὸν πλησίον του καὶ γίνεσθε ἐκδικηταὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν γενομένης ὑβρεως».

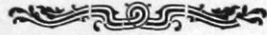
Οἱ Λευῖται πράγματι ἐκδικούμενοι τὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ προσγενομένην ὑβρίν ἐπέτεθησαν κατὰ τοῦ λαοῦ ἀδιακρίτως συγγενείας καὶ ἐφόνευσαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τρεῖς χιλιάδας. Τὴν ἐπαυριον δὲ συνήθροισεν ὁ Μωϋσῆς τὸν λαὸν καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. Σεῖς μὲν ἡμαρτήσατε ἀμαρτίαν μεγάλην, ἐγὼ δὲ θὰ ἀναβῶ πρὸς τὸν Κύριον διὰ νὰ μεσιτεύσω ἴσως συγχωρηθῇ ἡ ἀμαρτία σας καὶ ἀπαλλαγῆτε τῆς ἐντελοῦς καταστροφῆς ἣς ἐγένεσθε ἄξιοι καὶ τὴν ὁποῖαν ὑμεῖς αὐτοὶ ἔχετε προκαλέσῃ διὰ τῆς ἀπιστίας καὶ ἀποστασίας σας.

Τῷ ὄντι δὲ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος καὶ παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ συγ-

χωρήσει τὸν λαὸν ἢ νὰ συγκαταστρέψῃ καὶ αὐτὸν μετ' αὐτῶν. Ἡ αὐτοθυσία τοῦ δ' αὐτῆ καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ συνετέλεσεν ὥστε νὰ λάβῃ τὴν διαβεβαίωσιν παρὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι θέλει ἐξαλείψῃ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς μόνον τοὺς ἀποστατήσαντας. Συγχρό-

νως δὲ διετάχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν λαὸν εἰς τὴν ἐπηγελημένην γῆν μηδαμῶς ἐνδοιάζων ἐκ τῶν δυσχερειῶν, διότι ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου θὰ προπορεύεται ἔμπροσθέν του.

Γ. Κ. II.

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ*

ΚΑΙ «Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ»

Διὰ τῆς συγχωρήσεως ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀναμένει παθητικῶς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν καταπατηθέντων δικαιωμάτων αὐτοῦ διὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ κοινοῦ ἐξωτερικοῦ νόμου, ἀλλ' ἀναγκάζων ἄνευ ὕλικῆς τιμωρίας αὐτὸν τὸν παραβίτην ν' ἀναγνωρίσῃ τοῦτο, περικόπτει ἅμα ἐν αὐτῷ ἢ καὶ τελείως ἐκκόπτει τὴν ρίζαν τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀδικίας. Ποτέρα λοιπὸν τῶν δύο ἐννοιῶν εἶνε προσιμότερα διὰ τὸν ἄνθρωπον τῶν «ἐλευθεροφρόνων» καὶ ποτέρα τούτων ἀσκεῖ εὐεργετικωτέρην ροπὴν ἐπὶ τὰς ἀνθρωπίνους κοινωνίας ὑπὸ τὸν τύπον «προόδου» καὶ τελειώσεως; Πάντως ἡ πολυύμητος συγγνώμη, ἡ ἀσπλίζουσα τὴν ἀδικίαν καὶ σώζουσα τὸν ἀδικοῦντα, πρὸ τῆς ὀπίσθας ἔκλινε γόνυ θυμασμοῦ ἢ ἀνθρωπότητος ὄλη, ὅπου δήποτε καὶ ἂν εὐ-

ρεν αὐτὴν παρ' Ἑλλήνων ἢ βαρβάρους, χριστιανοῖς ἢ μὴ τοιοῦτοις.

Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς ἀκράτου δικαιοσύνης οὐ μόνον πολλάκις ἐσφαγιάθη ἡ ἀναμφισβήτητος ἀρετὴ, οὐ μόνον ἐθνοϊάσθη τὸ μεῖζον ἀγαθὸν εἰς τὸ ἔλαττον κατὰ τύπους δίκαιον, οὐ μόνον ἔπιε τὸ κώνειον ὁ Σωκράτης καὶ ἐκακούργει ἐν ὄνόματι τοῦ δικαίου ὁ Τροκουεμάδα, ἀλλὰ φωτεινότερα καὶ μεγαλοφυᾶ πνεύματα πρὸ τοῦ ἀδυνάτου τῆς λύσεως κοινωνικῶν προβλημάτων διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου ἐπεκαλοῦντο τὸ θεῖον δίκαιον καταβιβάζοντες ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν ἐκ μηχανῆς Θεόν, ἢ δὲ λευκῆ τῆς Ἀθηνᾶς ψῆφος ἢ ἀθωοῦσα ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου τοῦ μητροπολίτου Ὁρρεστην ἦτο ἡμίμετρον τῆς νομοθετοῦσης ἀνθρωπότητος κυμαινόμενης μεταξὺ τοῦ ἀπολύτου δικαίου

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

καὶ τῆς ἀσυναίσθητου ἰδέας τῆς συγγνώμης τῆς ἐαυτῆς δηλ. κρίσεως περὶ τοῦ διάπραχθέντος ἐγκλήματος; ἢ δὲ ἀριστοτελικὴ «κάθαρσις» τῆς κλασικῆς δραματικῆς ποιήσεως «δι' ἐλέου καὶ φόβου» καταπιύουσα τὰ συνταράσσονσα τὴν ψυχὴν τῶν θεατῶν πάθη οὐχὶ σπανίως ἐξικνεῖται μέγχι τῆς «συγχωρήσεως», ὡς τῆς μᾶλλον ὑψηλῆς καὶ φιλοσόφου λύσεως ἐν τῇ συγκρούσει τῶν διαφόρων ἐφαρμογῶν τοῦ δικαίου.

Καὶ εἶνε ἡ συγκέρασις τῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς συγγνώμης ἢ ἐξημερώσασα τὰς νεωτέρας κοινωνίας, ἢ μειώσασα τὴν τραχύτητα τῶν ἡθῶν τῆς ρωμαϊκῆς «νομιμότητος» ἢ εἰσαγαγοῦσα περισσοτέραν εἰρήνην εἰς τὰς οἰκογενειακὰς σχέσεις εἰς τὰς ἐκ τοῦ καθημεριοῦ βίου ἀπορροεύσας προστριβὰς, εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν ἀπονομὴν τοῦ κοινοῦ δικαίου.

Εἶνε τοῦτο στασιμότης ἀκάμπτου δογματικότητος, ὡς διακηρύττει ὁ σμυρναῖος «ὀρθολογιστῆς» ἢ τοῦναντίον ἢ τόσον λατρευομένη ὑπ' αὐτοῦ πρόοδος; Οὐχὶ λοιπὸν δικαιοσύνη ἀντὶ συγχωρήσεως, ἀλλὰ πᾶν τοῦναντίον, δικαιοσύνη μετὰ συγχωρήσεως εἰσαχθεῖσα διὰ τοῦ Σταυροῦ ἐξησφάλισε καὶ εἰς τοὺς «ὀρθολογιστὰς» καὶ εἰς τοὺς ἀπλοῦς θνητοὺς τὴν πρόοδον, τὴν ἀληθῶς καὶ οὐχὶ ὀρθολογιστικῶς νοουμένην.

III

Περαιτέρω ὁ Σμυρναῖος «ἐλευθεροφρων» θέλει ἀντὶ τῆς πίστεως τὴν λογικὴν. Ταῦτα λέγων βεβαί-

ως δὲν ἀποκλείει πᾶσαν πίστιν διότι αὐτὴ ἢ περὶ πίστεως ἐννοία εἶνε τι ἀναγκαιῶς ἐπιβαλλόμεον εἰς πάντα μὴ ἀπολέσαστα τὴν χορῆν τοῦ λογικοῦ. Πίστις εἶνε ἡ ὑποκειμενικὴ παροχούση πάσης ἀντικειμενικῶς ὑπαρχούσης ἀληθείας. Ὡστε θεωρητικῶς καὶ κατ' ἀρχὴν ἡ πίστις εἶνε ἀναποσπάτως συνδεδεμένη πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἀντικείμενον γνώσεως διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ κ. «ὀρθολογιστῆς» διὰ ταῦτα δὲν ἐννοεῖ πάντως τὴν φιλοσοφικὴν καὶ λογικὴν πίστιν, ἀλλ' ἄλλην τινὰ ἐννοιαν, ἀντιτιθεμένην εἰς τὴν λογικὴν (ἀντὶ τῆς πίστεως θέλομεν τὴν λογικὴν). Ὅτι, ὁμως δὲν ἐννοεῖ ἐνταῦθα εἶνε ὅτι ἡ λογικὴ αὐτοῦ εἶνε ἀπλοῦστατα μέθοδος, ἐν ᾧ ἡ πίστις εἶνε ἀποτελεσμα ἐφαρμογῆς τῆς μεθόδου κατὰ τὴν κτήσιν τῆς ἀληθείας, ὥστε δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀντιπαράθεσις μεταξὺ πίστεως καὶ λογικῆς δύναται νὰ ὑπάρξῃ μόνον λογικὴ πίστις ἢ ἄλογος πίστις καὶ ἴσως τοῦτο μᾶλλον ἤθελε νὰ εἴπῃ ὁ κ. «ὀρθολογιστῆς», καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἀπόψεως θὰ ἐξετάσωμεν τὸ δευτερον ἄρθρον τῆς πίστεως αὐτοῦ.

Θέλει λοιπὸν πίστιν λογικὴν τ. ἔ. ἔλλογον, στηριζομένην ἐπὶ λογικῶν ἀποδείξεων. Ἀλλὰ τοιοῦτό τι ἀποφανόμενος φαίνεται ἀπαρνούμενος τὰς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν συνόλῳ ἢ κατὰ μέρος, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ἀντικείμενον ἢ τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεως. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδὲν ἄλλο πράττει

εἰμὴ νὰ ἐπαναλαμβάνη ὅ,τι ἀπὸ 18 αἰῶνων ἀναμασῶσιν οἱ κεκηρυγμένοι ἢ ἀκήρυκτοι πολέμιοι τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τοῦ Κέλσου καὶ Συμμάχου μέχρι τοῦ Κεϊμ καὶ Haeckel ἡμεῖς δὲ πρὸς ἀναίρεσιν αὐτοῦ ἐπρεπε νὰ τῷ παραθέσωμεν πᾶν ὅ,τι ἐπὶ τοσοῦτους ἐπίσης αἰῶνας πρὸς ἀπολογίαὶν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐγράφη ὑπὸ ἐξοχωτάτων πνευμάτων, πρὸς τὰ ὅποια οὔτε ἡμεῖς οὔτε ὁ κ. «ὀρθολογιστῆς» δυνάμεθα ν' ἀντιβλέψωμεν χωρὶς ν' ἀποκαλυφθῶμεν ἐκ θανάσμου, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ σοφωτάτου Ὁριγένους μέχρι τοῦ Schleiermacher, Pressensé, Godet καὶ ἄλλων. Τοῦτο ὁμῶς διεκφεύγει τὰ ὄρια τῆς προκειμένης συζητήσεως καὶ ἀπλοποιεῖ τὴν θέσιν τοῦ πρὸς ὃν ἀπηνθύνθη ἡ «ὀρθολογιστικὴ» ἐπιστολὴ ἱεράρχου, ὅστις ἀπλούστατα θὰ ἠδύνατο, βλέπων ἐν τῶν προβάτων τῆς ποιμνῆς πλανώμενον περὶ αὐτὰς τὰς βάσεις τῆς θρησκείας, ν' ἀποστείλῃ αὐτῷ καλὴν τινα ἀπολογητικὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ νὰ συστήσῃ αὐτῷ προσεκτικὴν ἀνάγνωσιν.

Διότι δὲν διαφεύγει πάντως τὴν προσοχὴν τοῦ κ. «ὀρθολογιστοῦ», οὐ κήρυγμα ἐπ' ἐκκλησίας πρὸς ἐκκλησίασμα κατὰ τὸ σύνολον οὐχὶ ἐξ ἐπιστημόνων ἀποτελούμενον ἀλλ' ἐξ ἀσπιδίων μέσης μορφώσεως, δὲν δύναται ἄνευ σκανδαλίσεως τῶν συνειδήσεων ν' ἀσχολῆται περὶ θεωρητικὰς συζητήσεις ἐπὶ ζητημάτων πρὸ

πολλοῦ ἤδη λελυμένων ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ ἐκκλησία δὲν ἀρνείται τὴν ἐπιστημονικὴν συζήτησιν καὶ πρὸς τοῦτο ἐκδίδει καὶ μελέτας ἐπιστημονικὰς καὶ περιοδικὰ, ἀπὸ τῶν σιγῶν τῶν ὁποίων ἐξετάζονται πᾶσαι αἰνεώτεροι περὶ θρησκείας θεωρίαι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται καὶ οὐκ ἔκκλησία δὲν εἶνε φιλοσοφικὴ Σχολὴ οὐδὲ ὁ ἄμβων καθηγητικὴ ἔδρα, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ ἐκκλησίασμα ἀποτελεῖται ἐκ φουσιδιφῶν ἢ ἀθέων ἢ κἄν ἐξ ἀπλῶν ἀγνωστων τοῦ Moleschot ἢ τοῦ Renan. Ἄν δέ που καὶ εὐρεθῇ τις ἐξ αὐτῶν ἔχων τὰ ὦτα περιβομβοῦντα ἐκ τῶν ἐῶλων μὲν διὰ τοὺς ἄλλους, καινοφανῶν δὲ δι' αὐτὸν θεωριῶν δὲν δύναται ν' ἀξιοῖ παρὰ τῆς ἐκκλησίας δημοσίᾳ δι' ἑαυτὸν διδασκαλίαν, ἐπὶ κινδύνῳ νὰ προκαλέσῃ τὸ μειδιάμα ἄλλου σοφαιτέρου ἑαυτοῦ καὶ πρὸ πολλοῦ πιθανῶς γνωρίσαντος τὸ ἀσύστατον τῶν καινοφανῶν θεωριῶν. Διὰ τοῦτο οἱ ποιμένες παρ' ἡμῖν εἶνε ἀέλιποτε προσιτοί, ἔτοιμοι, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, νὰ δώσωσι λόγον τῆς ἐν ἡμῖν πίστεως· διὰ τοῦτο καὶ σύλλογοι ἰδρύονται καὶ κήρυκες τοῦ λόγου συντηροῦνται καὶ τὰ πορίσματα τῶν θεικῶν ἐπιστημῶν παραλαμβάνονται πρὸς ἐποικοδόμησιν πίστεως λογικῆς. Ὅταν ἡ ἐπαγγελιομένη ὑπὸ τῶν κ. «ὀρθολογιστῶν» πρόσδος δημιουργήσῃ τὸν χρυσοῦν αἰῶνα κοινωνίας φιλοσόφου, ἐν ἧ ὁ

μὲν γεωργὸς διὰ τῆς μιᾶς θὰ σπείρῃ διὰ δὲ τῆς ἄλλης θὰ κρατῇ τὸ περὶ «ἔλης καὶ δυνάμεως» μυθολόγημα τοῦ Büchner, ὁ δὲ ναύτης ἀντὶ ἄσματος, ροσταλγίας ἢ εὐχῆς πρὸς τὸν ἅγιον Νικόλαον θὰ ἀναγινώσκῃ τοὺς παραλογισμοὺς τοῦ Haeckel, τότε ἴσως οἱ κήρυκες τοῦ θείου λόγου ἀντὶ νὰ διδάσκωσι τὸ ἄσπος τῆς προσευχῆς, τὴν ἀγιότητα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τὴν ἱερότητα τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ καθήκοντος, θὰ συζητῶσι περὶ μοριῶν καὶ ἔλης καὶ πνεύματος καὶ τῆς ἐξαρθήσεως τῆς ἠθικότητος καὶ τῆς τιμῆς ἀπὸ τοῦ ποιοῦ τῆς τροφῆς ἢ τῶν διαταράξεων τοῦ στομάχου.

IV

«Ἀντὶ τοῦ μυστηρίου θέλομεν τὴν ἐπιστήμη» — εἶνε τὸ τρίτον ἄρθρον τοῦ ὀρθολογιστικοῦ credo. Τοιαύτη ἐπιθυμία θὰ εἶχε λόγον τινὰ ὑπάρξεως, ἂν ἡ «ἐπιστήμη» μὴ κατέφευγεν οὐχὶ σπανίως εἰς τὸ Χ, τὸ ἄγνωστον, τὸ μυστήριον, ἂν μὴ μεταξὺ τῶν ἀποδείξεων αὐτῆς εἶχε καὶ τὴν ἀναλογίαν καὶ τὴν εἰς ἄτοπον ἀπαγωγὴν καὶ τόσα ἄλλα φέροντα τὸν τύπον οὐχὶ τοῦ δύο καὶ δύο ἴσον τέσσαρα, καὶ ἂν εἰς τὴν ἐξηγητικὴν πραγματικὴν ἢ ἐννοιῶν κοινῶν εἶτε τὴν θρησκείαν καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην ἢ τελευταία αὕτη ἱκανοποιεῖτο καὶ μετρίως, τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ὅταν ἡ «ἐπιστήμη» δὲν δύναται ἐπαρκῶς νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἐννοιαν τῆς ζωῆς, τὴν ψυχοῤογικὴν παράστασιν τὴν

βούλησιν, τὸν λόγον τῆς σχέσεως ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ νόμου πρὸς τὴν ποιικίλιαν τῶν ἀπ' αὐτοῦ φαινομένων, τὴν ὀντολογικὴν ὑπόστασιν τοῦ αὐτοδιοριζομένου «ἐγὼ» ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τόσα ἄλλα, διὰ τὸ ζήτημα τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς εἶνε ἀνοιχτὸν ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους μέχρι σήμερον, δικαιούται ἄρα γὰρ ὁ ὀρθολογισμὸς νὰ διαμφισβητήσῃ εἰς τὴν θρησκείαν τὸ δικαίωμα ν' ἀναγνωρίσῃ ὡς αἰτίαν τῶν πάντων ὑπέριστατον Νοῦν, τὸ ἀπολύτως τέλειον, τὴν ἐννοιαν τοῦ ὁποιοῦ οὐχὶ ἀρνητικῶς καὶ δι' ἀφαιρέσεως, ἀλλὰ θετικῶς ἔχει ὁ διανοούμενος ἄνθρωπος; Ἡ ἐκάστοτε πρόοδος τῆς ἐπιστήμης πολλὰ ἀνέτρεψε τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἐπιστημονικὰ εἶδωλα, ἐπὶ μακρὸν πιστευθέντα ὡς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας, ἀποδείξασα οὕτω οὐ καὶ ἡ πολυύμητος «ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια» εἶνε ἐννοια σχετικὴ, οὐχὶ ἀπόλυτος. Πόθεν λοιπὸν δύναται ν' ἀντιλήσῃ τὴν ἀξίωσιν ὅπως ἡ θρησκεία καταρτήσῃ τὴν πίστιν αὐτῆς εἰς ὠρισμένας ἀληθείας περὶ Θεοῦ, ψυχῆς καὶ ἠθικοῦ νόμου, ἀφ' οὗ οὔτε ἡ φιλοσοφία οὔτε ἡ ἐπιστήμη βοηθοῦσαι αὐτὴν δὲν κατώρθωσαν νὰ ὑποδείξωσιν εἰς αὐτὴν τι ἀληθέστερον καὶ μονιμώτερον τῶν ἀληθειῶν τούτων;

Δὲν γνωρίζω τί ἐννοεῖ διὰ τοῦ μυστηρίου ὁ σμυρναῖος «ὀρθολογιστῆς»· ἀλλ' ἂν ὀνομάξῃ μυστήριον τὸ ἄγνωστον ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ ἀλλὰ μετὸν ἐν τῇ ἐκφάνσει αὐτοῦ τὸ

δυσύλληπτον ὑπὸ τῆς ἐξωτερικῆς ἀντιληπτικότητος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀναγκαῖον διὰ τὴν διανόησιν αὐτοῦ καὶ τὸν καθόλου πνευματικὸν αὐτοῦ βίον ἀπαιτᾶται ἀπάτην δειρῆν.

Πόσον δὲ ἀτελῶς ὁ κ. «ὀρθολογιστῆς» ἐννοεῖ τὰς θρησκευτικὰς τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθείας καταφαίνεται ἐξ ὧων εἰκοτολογεῖ περὶ ἀπολυτρώσεως καὶ ἐξαγορᾶς καὶ τῶν συναφῶν περὶ αὐτὰς ζητημάτων. Ἴνα ἔχη δικαίωμα νὰ ὀμλήῃ περὶ τοιούτων ζητημάτων πρέπει νὰ ἔχη σαφῆ γινῶσιν περὶ ἁμαρτίας τοῦ ἑλευθέρου ἀνθρώπου, περὶ διαταράξεως δηλ. καὶ προσβολῆς τοῦ ἀπολύτου δικαίου ὑπὸ τῆς ἑλευθέρως βουλήσεως. Ἡ διὰ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας παραγνώρισις τῆς ἀρχικῆς καὶ ἀναγκαίας σχέσεως μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀπῆτει ἀποκατάστασιν διὰ τῆς τελείας νίκης τῆς ἑλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ κρείττους καὶ ἀληθοῦς, τοῦ συμφώνου πρὸς τοὺς νόμους τοὺς διέποντας τὸ ὄλον ὕλικόν καὶ ἡθικόν περιβάλλον, ἐν ᾧ ζῆ καὶ δρᾷ ὁ ἄνθρωπος. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι ἑλευθερία δὲν σημαίνει δικαίωμα τοῦ νὰ πράττῃ τις ὅ, τι ἂν θελήσῃ, οὐδ' αἴρει ἢ ἑλευθερία τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὰ δικαιώματα τοῦ ἄλλου· πᾶσα παραβίασις δὲ τῶν δικαιωμάτων τούτων εἶνε προφανῆς ἀδικία, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἁμαρτία ὑποκειμενικῶς μὲν εἶνε ἀ-

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΙΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

Ἡ Α. Σιβασιμότης ὁ Μητροπολίτης ἡμῶν κ. κ. Χρυσόστομος τὴν αὐριον Κυριακὴν 4 Αὐγούστου κηρύξει τὸν θεϊκὸν λόγον ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἁγίου Ἰωάννου (Σχοινάδικα).

Οἱ δὲ ἱεροκήρυκες τῆς Θρησκευτικῆς Ἀδελφότητος «Εὐσεβίας», θὰ κηρύξωσιν ὡς ἑξῆς :

Ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἁγίου Ἰωάννου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἀλατοστάτων.

Ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Παπαδῆμου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Αἰδινίου.

Ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Καταιονοβάνης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Ἁγίου Γεωργίου π. μ. δὲ ἐν τῇ Σχολῇ Ἁγίου Τρύφωνος.

Ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Β. Εὐθυμίου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Κικκαγαταίου.

Πρὸς τοῦτοις θέλουσι κηρύξει·

Ὁ κ. Πῦλος Κολεσιδης ἀρχαῖος μαθητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ δοκιμώτατος ἱεροκέρυξ π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Φασουλᾶ.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Π. Παπαντωνίου πρωτοετῆς φοιτητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κατ' εὐμενῆ παραχώρησιν τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ Ἁγ. Βουκόλου.

ΣΗΜ. Τὸ ἐν ταῖς σχολαῖς κήρυγμα ἀρχεῖται τὴν 4ην ὥραν π. μ.

στοχία περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἡθικοῦ νόμου, ἀντικειμενικῶς δὲ ἀδικία ἦτοι παραβίασις τῶν δικαιωμάτων ἄλλου ἑλευθέρου ἐπίσης ἀνθρώπου.

(Ἀκολουθεῖ)